

ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ

2

лева

Двуседмичникът за литература, изкуство, наука и обществен живот

Излиза на 1. и 15. число на всеки месец, освен юлий и август. Ръкописи назаем не се връщат. Всичко да се изпраща на адрес: ул. Оборище, № 6 — Варна.

Редакторът БОРИСЪ ЧЕРНЕВЪ
Варна, 15 юний 1942 — I.

Годишен абонамент 50 лв., за чужбина 80 лв.
Обявления по 5 лв. на кв. см., а в хрониката 10 лв. на ред. На настоятели специални отстъпки.

6

МАЙСТОРИ И ЕПИГОНИ.

Не всички, които работят в изкуството могат да носят името, майстори. Има творци, и тѣ сж болинството, чието творчество расте и се развива под свѣката на единъ или нѣколко мощни творци, поети и писатели, въ творчеството на които оригиналното въ сюжетъ и разработка трѣбва да се търси съ лупа. Това сж епигонитѣ.

Майсторитѣ пъкъ сж ярки таланти, съ ясно подчертана индивидуалност, съ широкъ замахъ и дълбоки прозрения поети, съ тънъкъ вкусъ и съвършенна техника художници. Произведенията имъ ни поразяватъ, колкото съ новотата на идеитѣ и чувствата си, толкова и съ майсторската си форма, въ която сж излъни. Форма и съдържание у тѣхъ е едно хармонично цѣло, едно неразривно единство.

Майсторитѣ създаватъ епоха въ изкуството, свой стилъ. Човѣчеството въкоже вече се прекланя предъ таблата на Микелъ Анджело, предъ драмитѣ на Шекспира и чуднитѣ симфонии на Бетовена.

Тѣхнитѣ високоценни произведения ставатъ класични, за да се учатъ по тѣхъ винаги младитѣ работници въ изкуството.

Майсторитѣ въ изкуството сж вѣчни и принадлежатъ на цѣлото културно човѣчество, когато епигонитѣ иматъ мѣстно значение, и славата имъ твърде лесно избледнява.

Щастливо е това изкуство, което брой въ своитѣ редове повече майстори, защото тѣ сж върховетѣ на творчеството, неговиятъ празникъ, сладка гордостъ и неувѣхваща слава.

ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ

Усилията и материалнитѣ жертви, които правимъ въ днешно време за редовното излизане на в. „Литературни новини“ сж огромни. Ние разчитаме на нашитѣ абонати и настоятели да разбератъ положението ни и ни подпомогнатъ, като си изплатятъ абонамента или се отчитатъ на време, за да можемъ и ние да посрѣщаме задълженията си и осигуримъ излизането му.

Първата обща художествена изложба въ Бургасъ

Вл. Иордановъ — вършитба въ гр. Царево

Отъ нѣколко седмици въ салона на Алиансъ Франсезъ въ гр. Бургасъ е открита първата обща художествена изложба на художниците-академици. Интересътъ къмъ сжщата е необикновенъ. Застѣпени сж най-разнообразни специалности и теми. Участвуватъ следнитѣ художници:

Петко Задгорски твори съ добра техника и здраво чувство къмъ красотата. Добри сж пейзажитѣ му: „Изъ Рила“, „Попътенъ вѣгъръ“, „Млади рибари“ и др. Задгорски е предъ добиване на пълна творческа свобода.

Владимиръ Юрдановъ е майсторътъ на пейзажа. Съ тънко чувство къмъ багритѣ и завидна техника, създава истински поетични творби, вдъхновени отъ вѣчното, неизмѣнното въ живота. Съ „Манастира на Крали Марко“, „Жътва“, „Скала при затишие“, „Диканя“, „Зима въ Бургасъ“ и др., той остава ненадминатъ.

Радка Владова сж изкълчения си модернизъмъ и обидена красота е пълна противоположностъ на горнитѣ художници.

Генчо Митевъ притежава много добра техника и сериозно отнасяне къмъ темитѣ. Съ чувство за нѣженъ рисунокъ представя „Край Охридъ“, „Марковъ кули“, „Бѣли лилии“ и др.

Павелъ Вѣлковъ излага нѣколко акватинти. Иматъ повече стойностъ на иллюстрации, отколкото на живописъ.

Константинъ Константиновъ е много оригиналенъ и интересъ

сень съ застѣпеното отъ него приложно изкуство — керамични мозайки — „Св. Царъ Борисъ“ и др., кованитѣ въ старобългарски стилъ медни сждове и стенописъ. Съ притежаваното вѣрно чувство къмъ багритѣ, тех-

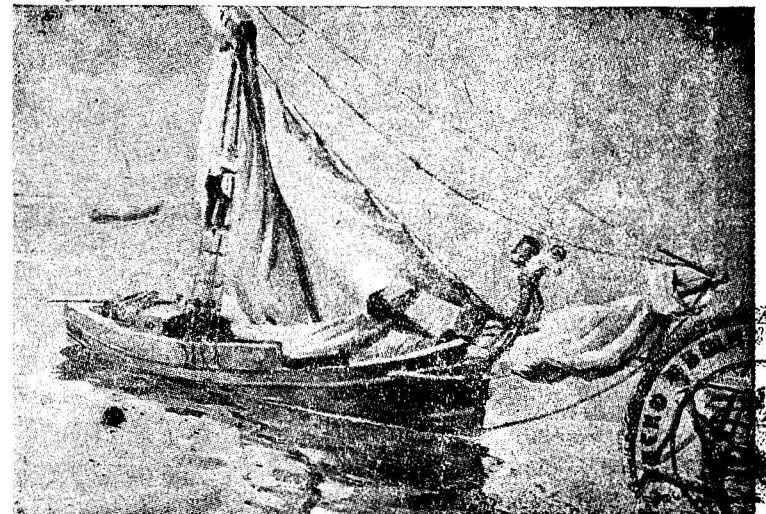

К. Константиновъ — Печалъ
Фрагментъ интарзия

ника и любовъ къмъ изкуството, бждия му пътъ е много надежденъ.

Иванъ Бояджиевъ още търси и изучава, обаче, съ „Утро“, „Уморени вълни“, „Гледка отъ Созополъ“ дава добри обещания.

Панайотъ Лоловъ, даровитъ скулпторъ съ съвършено виждане на скулпторната форма. Омайва и затрогва съ психологическитѣ си композиции „Тревога“, „Майка ми“, „Семейст-

П. Задгорски — Разтоварване

во“, „Гълъбчето“, „Клюкари“ — сж незабравими.

Крумъ Кошаревски, скулпторъ-рѣзбаръ, разработва и мотиви изъ бита на животнитѣ съ добъръ стилизовъ изразъ „Невъстелка“, „Бизонъ“, „Антилопа“. Съ „Отмора“ — рѣзба и „Жътварката“ — теракота той открива още по-добри възможности

на много надежденъ скулпторъ-рѣзбаръ.

Дали повече трѣбва, отколкото би могло да се иска, вървамъ, че тѣ ще бждатъ добре разбрани и правилно оценени отъ културното гражданство и институти.

Николай Гешевъ.

ПО ПОВОДЪ НЕИЗДАДЕНИТѢ РАЗКАЗИ на Борисъ Шивачевъ

Отраднo впечатление ни прави повишениятъ интересъ къмъ живота и творчеството на нашия даровитъ писателъ Борисъ Шивачевъ. Десетъ години вече ни дѣлятъ отъ ранната му смъртъ, но неговитѣ следи въ новата българска литература не се губятъ. Тѣ постоянно и завинаги ще сведочатъ за една редко надарена личностъ, която стремително е черпѣла възторзи и упования въ водовъртежа на единъ животъ, изпълненъ съ много прекеждия, съ силния си устремъ за опознаване далечни земи и народи, за да почувствува голѣмиятъ пулсъ на свѣта, за да ни го предаде въ една редка и неподправена художествено-реалистична форма. Тази възвишена жажда за опознаване колкото се може по-дълбоко сърдцевината на свѣта, неизмѣнитѣ пружини, които го движатъ, е твърде характерна за Шивачева, който по единъ при-

пътъ (безъ, разбира се, да бжде единъ неговъ епигонъ) е можалъ да се сроди съ структурата на една така разнообразна, но така често сурова и тежка действителност, съвсемъ различна отъ нашата, да сжди като всемирнен наблюдателъ за хората и народитѣ по непосредственитѣ си сини и богати впечатления, и като преценява само по безсмъртнитѣ избраници на духа и дѣлото. Всичко това той е постигналъ съ много жертви, които винаги ще ни очудватъ, и за това най-голѣмото доказателство за възвишениятъ му стремежъ, сж неговитѣ писателски устремъ, за да ни даде неподправената истина за радоститѣ и горчивинитѣ, прекеждията и възторжитѣ по свѣта.

Ето защо, съ голѣмо задоволство посрѣщаме излизането въ единъ спретнатъ сборникъ на посмъртнитѣ разкази на Б. Шивачевъ, като издание на не-

(Следва на стр. 2.)

Крумъ Григоровъ

Американецътъ

1.

Единъ следобѣдъ предъ кооперацията въ Герово спрѣ възрастенъ мжжъ съ мека шапка на глава, съ куфаръ въ ржка и премѣтна мушамъ на рамо.

— Добъръ день, — поздрави купчината хора, всѣкидневни посрѣщачи на автомобиля, и лѣснаха двата му златни зжба въ устата.

— Добъръ день, — отвърнаха вкупомъ нѣколцина и заобиколиха странния гостъ.

Той зашари съ погледъ на самъ-нататъкъ и по изсѣхналото му мургаво лице се разлѣхъ неопредѣлена усмивка и съмнение. Види се, искаше да познае нѣкого, ала не му се удаде. Той подигна платнения ку-

фаръ, прекрачи едното стѣпало и заоглежда, де да седне.

— Заповѣдайте, ваша милость, — дръпна мустакъ Гьончо Дрозда. — Сторете мѣсто на човѣка, пжтникъ е, — наставнически разбута дечура отъ пейката.

Непознатия благодарилъ сж кимване, седна накрая, сне шапката си и пребръса съ кърпа потната си глава. Златнитѣ му зжби, копринената връзка, лѣскавата мушамъ и платнения куфаръ всѣха респектъ у околнитѣ. Никой вече зжбѣ не обѣли, побутваха се само и съ погледи се питаха, каква ще да е тая неочаквана птица. Дори и тия, дето искаха да влѣзатъ въ магазина се поспираха и почти-телно разглеждаха дрехитѣ на

чужденеца. Да не е я бирникъ, я ревизоръ нѣкакъвъ? Не, погълѣмо нѣщо ще да е. Нѣкой търговецъ, фабрикантъ може би.

Непознатиятъ побръкна въ джеба на кадифаното си сако и измѣкна кутия съ цигари и кибритъ. Кокалеститѣ му прѣсти опитно скъсаха обивката, кутията се отвори, постана той и редомъ зачерпи.

— Благодаримъ, ваша милость, — наведе се Дрозда, като поемаше цигарата.

— Да сте живи, господине, — зафѣгли дѣдо Божилъ Бардето съ беззжбата си уста.

Благодариха и други. Въ мигъ тънки струйки синкавъ димъ се изви отъ всички уста. И пакъ млчание. Непознатиятъ смукаше страстно цигарата, помръдваше съ устни и ха да заговори, ала явно бѣ, не знаеше отде да почне. Хората около него му се сториха и близки и далечни. Най-сетне, какъвто си бѣше приказливъ Дрозда, престащи се:

— То и не е наша работа, —

засвива се той въ орѣфания си кожухъ, — но откъде идвате, какво ви носи насамъ?

— Отдалече, — отърси пепелта отъ цигарата си чужденецътъ.

— Отъ София, Пловдивъ? — намѣси се и Бардето.

— Не, — усмихна се непознатиятъ, — чакъ отъ Америка.

— Я... я? Отъ Америка! — опули очи Христо Теслата.

— Брей! Та чаакъ отъ Америка! — прехапа езикъ Стойне Шилото.

И изведнажъ непознатиятъ порастна още повече въ очитѣ имъ. Какъвъ ти бирникъ, ревизоръ, търговецъ... Американецъ е това.

— Азъ, — позаплете се непознатиятъ и прекъсна още нестихналитѣ възклиания, — азъ тукъ съмъ израсълъ, отъ Геровъ съмъ.

— Стой, не думай! — скокна предъ него Дрозда и се възрѣ.

— Бре ти ли си, бре Зарко? Алеле, алеле, алеле... Да не

те познаеме, — и задруса ржцетѣ му.

— Азъ съмъ. Дойдохъ си най-сетне.

— Петнайсетъ лева пари съмъ ти далъ, кога заминаваше, — избърза Дрозда, за да превари другитѣ и спечели довѣрието му, — нашъ човѣкъ си, бре, па обади се. Ние те взехме за... — недоизказа се той.

Ржуваха се съ видния гостъ и Бардето, и Шилото, и Теслата. Дочуль тая глѣчка, отвѣтре се показа и Петъръ, касиерътъ на кооперацията, вдрависа се съ американеца и рече усмихнато:

— Е, значи, увеличаваме Герово съ още единъ гражданинъ, а?

И ето разговора потръгна. Възкрѣснаха стари спомени. На Зарко американеца едва сега му стана ясно кой е Гьончо Дрозда, кой дѣдо Божилъ. Други не познаваше, защото бѣха помлади, а имаше трийсетъ години отъ тогава, но като му каз-

По поводът неиздадените разкази на Борис Шивачев

(Продължение от стр. 1)

говия почитател Георги Великов. В сборника влизат десет разкази, които Шивачев приживе е поместил в наши вестници. Събирането им в едно е много навременно, защото много Шивачеви работи не са добре известни, пък и редица въпроси в връзка с цялостното му творчество, не са още достатъчно уяснени, макар, че мнозина са се опитали в тая насока, но винаги шаблонно и повърхностно, без ясно определена живец на творческата му индивидуалност. Освен това, този сборник се придружава от един дълъг очерк (28 стр.), който дължим на Пеню Русев. Може да се каже, че това е най-дългата работа, печатана до сега върху живота и творчеството на Шивачев. Безспорно, той може да усилва интереса към „Неиздадени разкази“ (София, 1942), въобще към цялото му творчество, обаче, трябва бързо да признаем, че той може да подобие и истинския интерес към наследството на даровития писател. Всички ония, на които е скъпо Шивачевото творчество, които са схванали сжността на творческия му достояние, ще съжаляват за това понижаване, нерационално и изопачаване на редица факти и положения, без чието познаване е немислимо правилното открояване на неговия творчески път. Може би Русев да е работил от любов към твореца, обаче достатъчно е да се прочетат уводните му думи, за да се натъкнем на първата му грешка. Трябва да се знае, че той вървеш по фактите не означава още ясно познаване сжността и оригиналния творчески нерв у Шивачев, на неговото мировъзрение като писателска личност и редката му способност, която той притежавал, за да се сродява най-непринудено с испанската и испано-американската литература. По този начин, Русев ни дава едно несериозно изследване, което повече прилича на една недобре стъкмена биография, макар да съобщава в белешките си, поместени в края на сборника: „Неговата по-пълна биография е най-добрия коментар към творчеството му.“ Даже и това той не е постигнал. За това сме за неохотимо да се спрем на този погрешно построен очерк, за да отстраним поне по-важните пропуски и грешки. Що се отнася до разказите, на тях ще се спрем отделно.

Впрочем, споменавайки за

„оня буен стремеж по екзотичното“, който настъпва във френската литература след първите години на XIX век, Русев бърза да подчертае, че първия български писател опознал далечни страни, е Б. Шивачев. И ето какво подчертава той: „Български писател, опознал не само Европа, но и много други страни, за дълго не се появява“. Изглежда, че Русев не познава цялостното развитие на българската литература, за да не знае, че няколко български писатели, много преди Шивачев са имали възможност да посетят из Европа, даже Алеко Константинов преплува океана, за да ни донесе от северна Америка писемците „До Чикаго и назад“. Обаче, това още не означава свободното желание на българския писател да се откъсне от лакомия си романтизъм или реализъм, и да заживее с пулса на извънграничния живот. Неговите духовни интереси не бяха много близо още до „новата насока на европейския живот“ на Мадам дьо Стал, която Русев дава случая погрешно цитира. От тук вече трябва да се изхожда, за да се подчертае, че неговата поява в новата българска литература трябва да се ознаменува не като първия наш писател, протъпявал до далечни земи, а преди всичко като първ писател, който с творческия си идеализъм, с големата си сърдечност се е впуснал в водовъртежа на живота, за да заживее с нови устрем и томления, да почувства големия пулс на живота. Това обръщане на една огромна и бурна действителност, всрѣд която е схванал с личния си примѣръ живата сила на новия човек, така художествено и смислено предадено, е изключителната проява, с която Шивачев навлиза в анализ на новата ни литература.

Известни опущения и грешки П. Русев прави и при оценяването на очерките и статиите върху испанската и испано-американската литература. Той им придава второстепенно значение, като че ли не са играли важна роля при сформяването на писателския свѣтоглед на Шивачев. Изброява имена на няколко испански писатели, без да ни даде известни указания за тях, какъ именно Шивачев гледа на тях, как ги е оценил, въобще нѣщо сжественно за критическия му способности предпочително като даровит испанист. Наистина,

Русев подчертава, че Шивачев стана причина „за първи път в България да се заговори по-определено и с едно наистина задълбочено познаване за испански писатели“, без разбира се, да потвърди това критически. А Шивачев е първия, който с встраването си с испанската култура и език, е смогнал да ни даде оригинално написани и ценни очерци върху няколко значителни фигури на испанската литература.

Да не подчертаваме тази ценна за Шивачева познавателна способност, това значи да не познаваме никакъ неговия литературен критицизъм и испанизъм, нѣщо, което заема особено мѣсто в неговото творчество. Изглежда, че и Русев мисли като ония, за които няколко изискано написани очерци още не правят литературна критика. Обаче тукъ случая е изключителен. Нима Димчо Дебелянов не остави сигурни следи като поет с единствената си лирическа сбирка?

Въобще испанските работи на Б. Шивачев, писани на български или на испански, заслужават по-големо внимание от всички ония, които истински ценят литературата. Разпръснати по разни вестници и списания, те трябва да бъдат издирени и събрани в едно, придружени обезателно с специален за целта коментар, за да изпъкне по-ясно с истинската им цена, която е гордост за българската литература.

Впрочем, очеркът на Русев изобилствува и с други непълноти, които се дължат на неговата некритичност, особено на това разпасано бѣгане по биографичното, което не довежда до стабилни критически заключения. А в тия 28 страни можеха много работи да се анализират и да се разкрият. А за езика на писателя, който е толкова оригинален и цѣлѣтѣ, така очевиден с жжсата и ударната си фраза — нито дума не е казано. Въпреки тия недостатѣци, Русев ни е казал нѣкои работи, за които е можал да даде правилна оценка. Така, например, той умѣстно подчертава, че с статията си „Трагична Испания и другата“, Шивачев е далъ най-блѣскавата защита на испанския гений в лицето на високомерния френски писател Монтерлан, който по негово време се бѣше помѣчил да омаловажи творческия достояние на испанската литература. Много правдиво Русев казва, че с излизането на тази статия, „налага нашият писател като един от голѣмите познавачи на испанската култура

Каква трябва да бѣде детската книга

Ето един голѣм въпрос от педагогично и обществено гледище, който, отнасяйки се до малките, винаги у нас се е третираше като малък. Действително, въ полето на детската литература е проявлено рѣдко усърдие, но не е съгласувано с изискванията на образователните и възпитателни прийоми и повеления на времето. Така е създадена и се поддържа „океан“ детска литература, която задоволява детския склонности и слабости, но не и общия интерес на детето, на училището и на живота въобще. Тукъ ще приведемъ и преценката на критика Йорданъ Бадев: „Ако рече човекъ да се вгледа сериозно и с чувство на отговорност въ качеството, въ съдържанието и въ езика на детската книжнина у насъ, ще установи сжщински океанъ отъ леко и празно съчинителство, едно безлично, шапково, фабрично производство на стихове и проза, което има всички пороци на пазарската спекула“. При голѣмото изобилие и привидно разнообразие, детската книга у насъ си остава едностранчива, еднообразна и бедна по духъ. Изобилствуват у насъ детски книги, които ни разкриватъ фантасни минове, приказни небивалици, или продиктувани отъ нравоучителни цели представятъ отрицателните страни на живота. Тази едностранчивост, особено ярко изпъква въ детските пиеси. Повечето отъ тяхъ ни разкриватъ единъ приказенъ свѣтъ, населенъ с принцове, царе, царици, самодиви, феи, нимфи, магьосници и духове, звѣрове и животинки. А когато поискатъ да представятъ реалния свѣтъ, или ще оплакватъ сѣдбата на сирачетата, останали при злитъ си мащехи, или ще будятъ състрадание къмъ бедната болна майка, или ще порицаватъ пороците на бащата. Това е пълно и неоправдано бѣгство отъ живота.

При едно рекордно изобилие на детска книга у насъ, сравнително, като единъ литератураторъ отъ международна величина“.

Това проличава, прочее, и въ оценката, която той дава на романа „Изобретателътъ“, който върно е свързалъ с написването на разказа „Консулката“, безъ което е невъзможно правилното и цѣлѣстно познаване на моралния ликъ на главния герой. Това показва, че Русев може правилно да анализира, да определя сжществени нѣща, стига да работи сериозно.

Ж. Битевъ.

ително малко сж днесъ стиховете и разказите с реалистичен и битов характер. Живота на детето е твърде малко отразенъ въ детската книга. Липсва й дълбоко сериозно съдържание, липсва й действителния живот, липсва й народностен духъ и характер на българска книга. Тази печална констатация бѣше ярко подчертана отъ комисията при Просвѣтния съюзъ с решението: „Да не се дава награда за детско четиво, защото наличните творби не сж имали национално-възпитателен характер“.

Наистина, отъ формирането си до днесъ, нашата детска литература е измѣняла много завои и стрѣмнини, постигнала е завидна висота и все пакъ въ нейния път се възправятъ нови урви.

Подобно на книгата за възрастни и детската книга трябва да има за задача да подпомогне и разшири образованието на своите четци, както и да служи за нравствено и естетично възпитание. Трябва да се стермимъ чрезъ художествено въздействие да се внушава на детето едно правдиво отношение къмъ природата, къмъ свѣта и къмъ човека. Крайно време е вече да премахнемъ отъ детските книги фалшивите построения за природата и живота. Да премахнемъ вещиците, духовете, магьосниците, „призрачните“ случайности, хвърчащите килимчета и вълшебните прѣчици — както казва Бѣлински. Нека обичайните сюжети, взети отъ „едно време“, когато е имало неизказани хубавици, ненадминати юнаци, безкрайни глупаци, неродени моме и т. н. останатъ въ репертуара на сладкодумните баби. Художествените творци да отправятъ погледъ къмъ навременни и художествени сюжети.

Предъ насъ е живия — нашия живот, нашето ново време и ние трябва да се вдъхновяваме отъ неговия духъ и следваме неговия темпъ. Той представя предъ насъ своята голѣма книга — всеобща и безсмъртна.

Когато основните жизнени повеления се съгласуватъ с художествените изисквания, тогава ще имаме нова, многолика, жизнеструйна детска книга, която ще огрѣ челата на младите българчета с свѣтлината на познанието и радостта. Тогава ще имаме основанието да се похвалимъ предъ свѣта, че имаме истински богата детска литература, която ще подхранва ума, ще трогва сърцето и ще възвисява душата на българчето.

Минка Савова.

ваха кой отъ коя махала е, чий синъ или внукъ е, досещаше се.

— Е, казвай нѣщо отъ тая далечна страна, подхвърли дѣдо Божилю.

— То да седна, съ дни, година не ще ми стигне, — рече американецъ и се изправи. — Има време, ще се наприказваме. Нѣма къде да отида вече. Тукъ ще съмъ.

Сториха му път и влѣзе въ кооперацията.

— Чие момче сте вие? — попита той Петра, касиера.

— Ние сме съседни с васъ. Азъ съмъ на Иванчо Димитровъ, Компирѣтъ, дето му думатъ. Разправялъ ми е той за васъ.

— Браво бе, — потупна го американецътъ. Наше момче. Туй ви е кооперацията. Добре сте я уредили. Въ мое време тукъ нищо нѣмаше. Напредва, значи, и нашето село, — и разгледа магазина, рафтовете, канцеларията. — Добре, добре. Поздравявамъ ви, — мжчеше се да

намира думите, позабравилъ ги вече.

Навѣнъ нѣкои стоеха още съ отворени уста, други пулѣха очи, а Дроздътъ побутна дѣдо Божилю и ухиленъ до уши, смigna:

— Дали е пълненъ съ долари, — посочи той куфара, и облиза мустакъ, видимо доволенъ, че ще разбере нѣщо си. Услужилъ му е на трѣгане. И веднага въ ума си заобръща петнадесетѣхъ лева отъ златни въ книжки, ливхите за тридесетъ години, па и подарѣкъ нѣщичко отгоре...

— Да го грабна, стига ми за цѣлъ животъ, — мушна се напреде Стойне Шилотъ. Дроздътъ го подръпна за пояса. — Де да го знаешъ, май у шило вѣра да нѣмашъ. Не е съ всичкия си...

II.

Заведоха американецътъ въ братовия му синъ Владо Инковъ, Кокалѣтъ. Посрещна го

той, както подобава на американецъ въ селска кѣща и то у роднини. Цѣлуваха му наредѣ ржка и Кокалѣтъ, и жена му, и децата. Дигнаха куфара на скришно мѣсто (очитъ имъ бѣха се въ него), за да не си го познае нѣкой, дето има една дума. За Владо Кокалѣтъ, известенъ съ скжперничеството си въ Герото, това бѣ рѣдко събитие. Изглежда, че сѣдбата се бѣ смилила надъ него и му праща тоя скжлъ гостъ отъ небето. Американецъ, човѣкъ-милионеръ. И да не сж милионъ, се петстотинъ хиляди най-малко... Не е година, две — трийсетъ сж. По двайсетъ хиляди да е печелилъ, пакъ сж... И разтича се Кокалѣтъ до кръчмитъ, надонесе вино, цѣло буре докара. Най-гълѣстото агне трѣкулна, че прасе, че пилета...

— Така е, чичо, — секнеше се той, — заповѣдай, яжъ и пий, — отпусна се сърцето му, — все едно, твой синъ те посреща. Навѣрно, по-близки америка-

нецътъ нѣмаше. Жена му бѣ умрѣла още, когато си бѣше отъ тукъ, имаше едно дете отъ нея, грабнала го бѣ маларията.

— Не е башъ по американски, но нали знаешъ, ние сме си, както и преди. Е, все малко по-добре, и като се сети Кокалѣтъ, че е попрекалилъ въ хвалбите си, смѣнка: А бе то нищо си нѣмаме, но здраве да е. Те нали се прибра и ти, ще поминуваме нѣкакъ.

— И въ Америка, рече Зарко, — който си има, има си, пъкъ който е голъ като насъ, мре си на улицата, — и му разправя за небостъргачитъ, за машинитъ, за електричеството. Машини оратъ, машини сѣятъ, машини жьнатъ.

Ала мисълта на Кокала все бѣше въ куфара. Скришомъ идеше въ килера, галеше го по лѣскавата му дрѣжка, потупаваше го отстрани, дали не ще звънне нѣщо — изглежда все книжни сж, — въртѣше се плахо и го дигаше съ дветъ си рж-

це да опита тежината му. Легне да спи — ето че куфарътъ се разтваря и току заизкачатъ книжки съ грамадни цифри... Петстотинъ, хиляда, десетъ хиляди, сто, петстотинъ. А милиона да се търкулне и се събуждаше.

— Вѣно, — викаше жена си, — я излѣзъ куфара да видишъ стой ли. Стори ми се, че нѣкой отваря килера. Да не го задигнатъ...

Американецътъ престою денъ два у братовия си синъ и въ туй време наобиколи плѣвната, обора, чешмата. Ето го ралото, каквото го бѣ оставилъ, че и газеничето, и свѣщитъ. Ето я и неговата кѣщичка, полусрутенъ сж накривенъ куминъ. Вътре паяци бѣха изплѣли мрежитъ си, миришеше на мухълъ и застоялъ въздухъ. Прозорцитъ бѣха изкрѣпени, стениитъ олющени, а отъ пожжнина нищо.

— Азъ, — каза той, — ще послезна изъ селото. Пакъ ще се върна привечеръ.

СТИХОВЕ.

1.
и моето сърдце е празно
като напуснато гнѣздо.

Ат. Далчевъ

Тази нощ е дълго плакала по улиците
сакаш е плакало влюбено момиче —
семкопродавачитѣ на жѣла се пулят
и насъ живота съ утрото ни увлича.

Ний мечтаме съ утрото да бѣдемъ безсмъртни,
а ще паднемъ съ ненаситени очи —
много далечъ сж ония мечтанитѣ върхове,
за които много сме мечтали азъ и ти.

Сега стопиха се нашитѣ мечти въ бетона
на живота грубъ силенъ, силенъ и жестокъ,
ний много пролѣтти мечти и сълзи ще ронимъ
поне да се усмихнемъ на високото.

2.

Обичаме любимитѣ, софийскитѣ поети,
защото тѣ ни учатъ да пишемъ стихове,
но тѣ нѣкога сж стѣплове — а ний пометени
отъ вѣтъра не ще намѣримъ брѣгове.

Какво отъ туй, че на този жѣлъ ще те цѣлуна
и ти ще повѣрвашъ на моитѣ груби думи —
та това сж само, само думи, а ти си умна —
въ поетитѣ повече вѣрвамъ другарко лунна.

Защото тѣхнитѣ сърдца сж повече велики,
защото тѣхнитѣ младежкото сърдце —
затуй, затуй недей ме вече подъ луната вика,
защото къмъ тѣхъ протѣгамъ и твоитѣ рѣче.

Парашкевъ Дюлгероу.

СУТЕРЕНЪ *)

Навѣнъ вали, вали . . . дѣждѣтъ ромони,
азъ вливамъ въ тоя влаженъ сутеренъ;
не ме посрѣщатъ съ погледъ благъ икони,
а ме облѣхва мракъ неразведенъ.

Мотатъ паяцитѣ по стениитѣ,
въвъ жѣла кандило не мѣжди,
будинитѣ старъ отбрийва глухо днитѣ,
годинитѣ въ невидимъ бѣгъ следи.

А тѣ летятъ . . . животѣтъ лудъ отлита,
лети безъ екъ сподавениятъ зовъ,
копнежѣтъ гасне . . . гаснатъ и мечтитѣ,
доплѣва трепетъ, жажда и любовъ.

Навѣнъ вали . . . и грохотѣтъ машиненъ
ещи срѣдъ вой на бѣгащи коли,
като силуети тѣмнитѣ кумини
издишватъ димъ . . . и все вали, вали.

Нощта пѣлзи . . . а капкитѣ пошуватъ,
разпрѣсватъ се по прѣшитѣ стѣкла,
и надъ града като вуалъ се любува
сѣстената отъ сажденъ димъ мѣгла.

Тукъ въ мудностъ и тѣжа отлитатъ днитѣ,
ей тукъ е бентѣтъ грубъ предъ волността,
тукъ хората сж бледи и изпити,
тукъ хората живѣятъ въ нищета.

Навѣнъ вали . . . а сутеренѣтъ трепва,
политва шепотъ, тайнственъ като смъртта,
камбана грубо тишината сѣпва:
единъ животъ отлита въ вѣчността.

Ще мине день . . . и той ще се забрави,
следъ день, следъ два пѣкъ другъ ще прекрати;
животѣтъ тукъ протича глухъ и безславенъ,
животѣтъ тукъ душиитѣ ни гнети.

Навѣнъ вали, вали . . . дѣждѣтъ ромони,
въвъ стаята притиска синкавъ сдрачъ;
цигулка вънъ плачевенъ спонъ отрони
и тихо се поде сподавенъ плачъ.

Кръстю Борисовъ.

*) Изъ цикъла Градѣтъ.

КРИТИКА

КОГАТО ТѢ ГОВОРѢХА

ОТЪ ХР. Д. БРЪЗИЦОВЪ.

Въ чужбина, където културнитѣ традиции сж крепковнедирени въ живота, литературното интервю и изобщо интервюто съ именити представители на художествения, театраленъ и наученъ свѣтъ, е едно обикнато сръдство да се изяснятъ правилно и обективно известни въпроси, представляващи общественъ интересъ. Единъ извънредно популяренъ мемоаренъ жанръ, на който се посвѣтаватъ специално видни писатели и журналисти и който привлича вниманието не само на историкитѣ на литературата и изкуството, но и на широката читателска публика, любопитна да узнае нѣщо повече за човѣка у творца, за неговия начинъ на живѣне и мислене, за неговитѣ планове и идеи, за неговия интименъ миръ и за обстановката на творчеството му.

У насъ, обаче, този жанръ все още нѣма цената, която друаде му даватъ. За голѣмо съжаление, все още се намиратъ бѣлгари, които издявяватъ извѣстно предубеждение къмъ изкуството на интервюиста, смѣтатъ го за чисто механистиченъ трудъ, или въ най-добрия случай, за трудъ, при който не се изисква особена дарба, широкъ и здрава подготовка и творчески замахъ.

Хр. Д. Бръзцовъ идва тъкмо на времето да разсѣе това предубеждение и да подчертае голѣмото значение на интервюто за литературната наука. Неговата книга „Когато тѣ говорѣха“, излѣзла неотдавна, е една прекрасна защита на интервюто, като самостоятелъ и пълноцененъ дялъ отъ мемоарната литература, който, наредъ съ автобиографията, спомена и писмото, допринася твърде много за обогатяване знанията ни, както за творческия процесъ у едно лице, така и за психологията на творчеството изобщо.

Това е единъ сборникъ отъ приятни и занимливи бесѣди съ първенцитѣ на нашата литература, обществена и научна мисль, всички покойници днесъ, като започнете съ писателитѣ Ант. Странскировъ, Ст. Л. Костовъ, Н. В. Ракитинъ, М. Бѣлчева, артиститѣ С. Огняновъ, В. Кирковъ, Зл. Недева, композититѣ Д. Христовъ, маестро Атанасовъ и свършите съ общественицитѣ и учениитѣ Д. Мишевъ, Н. Начовъ, В. Пасковъ, В. Н. Златарски и Ас. Златаровъ. Единъ сборникъ отъ своеобразни диалози, завършени сами за себе си, но обединени отъ единъ художественъ планъ, който разкриватъ кѣтче

отъ сърдцето и проблѣскѣтъ на мисльта на ония свѣтли намѣ имена, оставили свѣтли бразди въ сѣкровишницата на българския народностенъ духъ. Макаръ, че авторѣтъ, отъ скромность, не изтъква почти никѣде своята личностъ на преденъ планъ и не подчертава творческия характеръ на своето дѣло, неговото участие въ провеждането на тѣзи диалози особено властно се налага на вниманието на читателя. Това участие личи, както въ основното му познаване на въпроситѣ, които слага на разглеждане на общественото внимание и преценка, така и въ умението му да одухотворява мъртвия материалъ отъ мнения, биографски сведения и библиографски справки. Което е особено важно тукъ, обаче, Хр. Д. Бръзцовъ притежава чудната способностъ да отключва само съ една реплика устата и сърдцето на интервюиранитѣ отъ него писатели, артисти, общественици и учени за довѣрни биографски и психологически биографии. Нѣщо повече. Съвсемъ леко и безъ излишни отклонения, той умѣе да ни въведе въ интимната атмосфера около тѣхъ, въ дълбокитѣ тайници на душата имъ, въ светая-светихъ на тѣхния творчески духъ. Ние си разясняваме тѣхнитѣ скрити сжщности, проникваме дълбоко въ тѣхнитѣ лутания и тревоги, въ тѣхнитѣ терзания да утвърдятъ своето творчество и да отбележатъ съ печата на подвига мѣченишкитѣ си старания за изграждането на българската духовна култура. По този начинъ, смисълѣтъ на тѣхното дѣло ни става по понятенъ, ние по-правилно сценяваме тѣхното мѣсто въ пантеона на нашата културна и политическа история.

Въ този смисълъ, изтъкнувани като ключъ за разгадаване сложния, своеобразенъ и мѣчно уловимъ миръ на нашитѣ духовни първенци, Бръзцовитѣ интервюта добогатятъ знанието на психологични документи отъ голѣма важность за психолога на творчеството. Но това още съвсемъ не значи, че тѣ се значими само отъ гледището на литературната наука. Напротивъ, преди да бждатъ психолошко-биографски извори, тѣзи интервюта сж едно дѣло на изкуството. На своята работа Хр. Д. Бръзцовъ е погледналъ съ очитѣ на художникъ. Достатъчно е да прочетете което искате отъ неговитѣ интервюта, за да почувствувате белетристичниятъ му даръ. Този даръ личи, както въ лекотата,

БЕЛЕЖНИКЪ

За полезната литература

Не единъ пѣтъ е писано, че литературата, градивно-художествената литература ни помага правилно да разбираме живота, като ни учи и възпитава. Градивно-художествената литература е она методъ на изкуството, който възпитава ново обществено съзнание въ човѣка и се бори съ създателитѣ на старитѣ преживѣлици въ съзнанието на човѣшкото общество.

Това е методѣтъ на устременото къмъ милионни слѣпчеви дни изкуство. Това е методѣтъ, който позволява да се създадатъ пълноценни образи на освободената човѣшка личностъ, на действително героичнитѣ характери. Художникѣтъ правилно и пълно долава смисъла на събитията въ обществения животъ презъ даденъ периодъ и идва по-близо до онова разбиране, което е близко до интереситѣ на по-широкъ кръгъ читатели. Широкиятъ кръгъ читатели иска чито художе съства литература, която да дава истинска художествена наслада, да поражава у човѣка радостни и щастливи чувства.

Чувството за отговорность, любовта къмъ народа и правилния художественъ методъ сж сигурно указание, че ще имаме полезна градивно-художествена литература.

Нивядинъ.

Неприлично!

Столичниятъ в-къ „Литературенъ гласъ“ два пѣти вече вмѣства въ хрониката на глупавото и недоброsvъстико съобщение на нѣкой си Божидаръ Божилковъ, варненски зеленъ гимназистъ, който си е въобразилъ много, щомъ му позволихме малко да държи перо. И неговъ съ радост се отървахе отъ неговото напращанческо и многопретенциозно „сътрудничество“, сегга тоя нескромненъ младежъ излиза съ едно никому ненужно съобщение въ в-къ „Литературенъ гласъ“, че за въ бждеще нѣма нищо общо съ насъ.

Я, вижъ ти събитие! . . . Ние пѣкъ сега за прѣвъ пѣтъ научаваме, че саморекламиралиятъ се (даже съ платено съобщение) Божилковъ е ималъ нѣкога нѣщо общо съ нашата редакция, освенъ два-три урока, които му дадохме относително това какъ може литературно да проходи, щомъ иска по-скоро да се нарече „литераторъ“, „писателъ“, „поетъ“ и други хубави звания за лоши момчета. Но лошото момче вмѣсто благодарность, вижте какъ неприлично се отнася.

Жалко, че и въ „Литературенъ гласъ“ се е повелъ по детинския му умъ, безъ да знае фактитѣ, които говорятъ, че всичкитѣ ни сътрудници драговолю сж по мѣстата си, че не само никой не ни е напусналъ, но много други нови идватъ.

А колкото за пренебрежителния изразъ „провинциаленъ вестникъ“, отдавна се знае, че той се употребява само отъ ония, които сж духовно безпомощни . . .

Б. Ч.

съ която предава своитѣ разговори, така и въ езика — строго индивидуаленъ, пестеливъ, но стегнатъ и живъ.

Прочее, прочитѣтъ на Бръзцовитѣ, колкото добре замислени, толкова и сполучливо изпълнени интервюта, поражава въ насъ желанието да прочетемъ колкото се може по-скоро продължението на „Когато тѣ говорѣха“ и съ срещитѣ на автора съ нашитѣ живи духовни водачи. Дим. Стояновъ — Угринъ.

На Кокала не му се щѣше да изпуска чичо си. Да не черпи посрѣдъ село де що види, да не харчи паритѣ си. Ала се и зарадва въ себе си, че ще остане самичѣкъ до куфара.

— Е, па твоя работа, — съгласи се той. — Пораходи се. Вие, американцитѣ, сте научени и на разходки. Ние тука до воловетѣ, до нивата, това ни е разходката.

Щомъ кровава американецѣтъ Петковата долина, нѣщо помръдна въ гърдитѣ на Кокала, изсекна се, както си бѣ свикналъ и при нужда и безъ нужда и хукна при куфара. Грѣба го за дрѣжката, сграбчи го и съ другата си рѣка, опрѣ го до сърдцето си, позаклати го и наведе ухо. Нѣщо позвѣнна. Досега не е чувалъ такѣвъ звукъ. Значи все нѣкоя златна ще да има. . . Любопитството му и жаждата за пари растѣше отъ секундата на секунда. Той се гърчеше, правѣше сладни гримаси. Човѣкъ ще убие, само да

надникне нѣкой. И се озърна. Страхуваше се отведнажъ да ги види всичкитѣ. Може и да припадне. Сърдцето му ще спре. Ами ако познае чичо му? Не. И да познае, ще го отворя, та. . . Изоре, да речемъ, нѣкой въ нивата си, казанъ съ жѣлтици, прибере си ги човѣкѣтъ и ни гѣкъ, ни мѣкъ. Кокалѣтъ се заключи и подпрѣ вратата съ лоста. Искаше самъ да имъ се порадва, да ги погали. Би ги цѣлуналъ дори. Кѣде ли е ключа? Ключъ, що му трѣбва ключъ. Ще дръпне малко, какѣвто го е здравенякъ съ рѣцетѣ и ситово. И въ туй опипване, неусѣтно натисна едно копче, шракна се и куфара се отвори. О, изненада! Отвлѣти, вмѣсто хилядарки и жѣлтици, измочи риза нѣкаква, подрѣпна я той, ето ти чорапи неприяни, че дрѣнна и жѣлѣзо, туй бѣ самобрѣсначката му.

Захвърли Кокалѣтъ ненужната вещь, въ очитѣ му близнаха зелени пламѣчета, загорча

на гърлото му. Да близнѣше съ върха на езика си жива тварь, ще я отрови като змия-пепелянка. Студена потъ облѣтълото му, замърдаха мустакитѣ му. Тю! — плонатоу, подритна куфара, па току засѣбира неприянитѣ и го затвори. Може пѣкъ паритѣ да сж въ нѣкоя банка. Все куфара следѣше, а не бѣ се сѣтилъ да надникне въ джебоветѣ на чичо си, да види книжката. . . Пакъ ще дойде, зауспокоява се Кокалѣтъ.

III.

Изъ пѣтъ Зарко американецѣтъ се поспираше и хвърляше погледъ ту по-низко къмъ селото, ту дигаше глава да обхване планината. Колко пѣти преди тридесетъ години той е гледалъ Герово? Ала сега за него то бѣ ново. Кжщички накачали тукъ-таме, сжщи мравки му изглеждаха, като мислено слагаще до тѣхъ нѣкой небостъргачъ. . . Но все пакъ имаше нѣщо хубаво, близко. Въ така-

ва кжщичка е отрасналъ и той, тукъ сж протекли младинитѣ му. Стори му се че се подмладава. Дошѣ му се да литне нагоре, по планината, да се напие съ вода отъ Дълга-чешма, да се изкачи на Хайдушки камѣкъ и да метне погледѣтъ отвисоко. Да зърне кюстендилското поле, Осогово, Рила планина. Ала отведнажъ се сви сърдцето му. Толкова време да е далечъ отъ тукъ, да сита по незначителни страни и да се върне безъ пукнатъ грошъ! Кой ще го храни? Кой ще го гледа? И неусѣтно бѣ стигналъ кооперацията.

Касиернѣтъ се зарадва, поздрави го и го въведе въ канцеларията. — Хайде, чичо Зарко, отъ кога те чакамъ да чуя нѣщо. То и старитѣ искатъ да узнаятъ, ама ние, младитѣ, сме запалняковци. Жадни сме за знания, за невиджани страни и свѣтове.

Зарко американецѣтъ поласкавъ отъ дружелюбния погледъ на младежа, захвана:

— Трийсетъ години сж. . . Отъ нѣколко дни съмъ тукъ само, а струва ми се она животъ тамъ, като че е било сѣнь. Огромна страна съ необикновени постижения и възможности. Работилъ съмъ и въ заводи, и въ консервни фабрики, и улици съмъ пазиралъ, и въ плантации съмъ билъ и жьналъ съмъ по стѣпитѣ. . . Всичко е машинизирано, дори и хората сж сжщински машини. Поискавахме пари въ преднитѣ години, но като дойде кризата, издохме всичко, че и подаяния чакане. Дълго се хранихме съ казанска чорба веднажъ въ два-та деня.

Американецѣтъ смукна отъ цигарата, преглътна засѣхналата си слюнка и по лицето му се изписа ужасѣтъ, що е преживѣлъ.

— Бѣхме, — продължи той, — обречени на гладна смъртъ. Искахме да си дойдемъ, ала нѣмахме пари. Най-сетне принудиха се — че взеха да мратъ отъ

ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ

Двуседмичник за литература, наука и обществен живот

Всичко да се изпраща на адрес: ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ,
ул. Оборище № 6 — ВАРНА. : Отдълен брой 2 лева.

Учител и даскал

Учителят прилича на даскал-толкова, колкото слънцето на свещта. Даскалът е жалка карикатура на учителя. Той е човък без душа, без замаха и вдъхновение. Неговият живот в училището се движи под знака на шаблона и равнодушието. За него децата са чужди чужденци, на които е принуден да даде знания и той е много доволен, ако успее да напълни главите им с предвидения в учебната програма материал. Съ това даскала смъта ролята си за великолепно изпълнена. Той не разтваря вратите на детската душа, не наднича въ нея, за да намъри потулени бисери.

Въ лудорити на децата, въ тяхните бистри радости и бързотечни скърби, той не вижда своето собствено детинство.

Сжияти не прощава невинните прегръщения на децата, които съ течение на времето ще изчезнат сами по себе си. Въ очите му, както казва поетът, не свети сърдцето. Той е студен и равнодушен, даже зъл. Учителството за него е тежка повинност, тормоз. Даскалът е престанал да се усъвършенства духовно. Той нкога е учил за гениалните по-

ети и учени, учил и забравил. Той не се интересува от великите педагози на миналото, нито от колосалните постижения на съвременната педагогическа мисъл. Достатъчно му е, че знае няколко педагогически фокуси, съ които да забавлява децата. Престанал сам да се образова, неговото възпитателно въздействие е сведено до минимум.

За даскала учителството е средство за прехрана, каквото е всеки занаят и той влага въ работата си толкова старание, колкото да заплати хляба, който получава.

Затова даскалите често казват: „За грош пѣтел, за грош пѣе“.

За съжаление, обаче, у насъ даскалите не сж рѣдко явление. Пращините за това сж много, но като главни могат да се вземат: липсата за повечето учители на културна срѣда, която да им даде импулс за духовно раздвижване.

Обществото, което се нуждае само от интелгентни, ентузиазирани и будни работници въ училище, трѣбва да направи всичко възможно, за да изчезнат даскалите от него.

Христо Бояджиевъ.

ЗА ЕСТЕТИЗЪМА

Естетизма въ литературата отрича груповата сжщност на изкуството и смѣта, че то е надгрупово. Като привързаност към „чистото изкуство“ и „изкуство за изкуството“, естетизма не изобразява действителността въ дадена епоха, а изисква от писателя да лети въ атмосферата на фантазията, като не се съобразява съ действителността. Сжщо така естетизма отрича тенденцията въ изкуството и поставя формата надъ съдържанието. Щомъ е така, щомъ въ дадено изкуство липсва тенденция, дали това изкуство не престава да играе ролята като такова? Решително да!

Изкуство, въ което липсва тенденция, престава да бжде изкуство. Но тукъ трѣбва да се спомене, че тенденцията въ изкуството е хубава, поносима и художествена до тогава, до когато е реалистична, художествена и обратното, изкуство, въ което тенденцията е взела връхъ.

По отношение на формата и съдържанието въ първичното изкуство, материалистическата диалектика безсъмнено ще даде първо мѣсто на съдържанието, а следъ това и на формата. Като националната култура дава формата на интернационалната, безъ да я отрича, така и интернационалната се съставя отъ националната т. е. частица отъ културата на всѣка нация. Сжщо така не може формата да определя, диктува и налага съдържанието, тъй както ѝ е удобно, а обратното — съдържанието на дадено творчество определя формата на сжщото. Формата и съдържанието, поставени под диалектически начинъ, едно безъ друго не могат, както духътъ и материята. Води се споръ между двата враждебни лагера на философите — идеалистите и материалистите, за кое е първичното: духътъ или материята. Така сжщо се води споръ и между литераторите, които сж сжщо на два лагера, борящи се за формата и съдържанието.

Ако можеше формата да определя съдържанието и ако тя бѣ първичната въ дадено творчество, то Николай Райновите видения трѣбва да иматъ реалистично т. е. действително съдържание, а ако наистина творчеството на сжщия бѣ пропито отъ художественъ реализъмъ, то формата на творчеството му нѣмаше да бжде символична, мистична, субективна, а реалистична.

Ето защо естетизма е на изчезване, защото неговите проповѣдници се отказватъ да го проповѣдватъ и да му служатъ.

Димчо Жековъ.

ХРОНИКА

По липса на хартия излизането на този брой се забави. Тази е причината за гдето нашите абонати и настоятели не сж го получили.

Когато правите справка, смѣна на адресъ и други, винаги пишете и абонаментния си номеръ. Така ни улеснявате много и ни спестявате време.

Нашиятъ сътрудникъ Никола Филчевъ се е сгодилъ за симпатичната г-ца Недка Ив. Патулова. На младата двойка изказваме нашите сърдечни благопожелания.

Съюзътъ на българските писатели е изработилъ новъ уставъ, съгласно който за въ бждеще ще става приемането на нови членове. То ще става не ежегодно, както до сега, а всѣки три години и не съ гласовете на половината присъстващи, а съ гласовете на две трети. За всѣки кандидатъ ще се прави подробен докладъ за творчеството му. Проектоставътъ ще трѣбва да бжде одобренъ отъ годишното събрание на Писателския съюзъ.

Въ нѣмското списание „Наша дума“, въ кн. 4 е помѣстенъ превод на разказа на нашия сътрудникъ г. Хр. Г. Казанджиевъ „Детето на клуона“, печатанъ въ в-къ „Литературенъ гласъ“. Превода е направенъ отъ г-нъ Хансъ Гредеръ, литературенъ критикъ на списанието.

Варненското културно-просвѣтно читалищно дружество е вече собственикъ на хубаво здание въ Варна — на къщата на бившия кметъ на града, покойниятъ Александъръ Василевъ. Много наскоро, следъ кратъкъ ремонтъ, тамъ ще се премѣсти Варненската градска библиотека, — въ II и III етажи, а въ първия етажъ ще се настани самото читалищно дружество, съ добре уредена читалня, където ще се получаватъ всички периодически списания и вестници. Така най-после тази нужда отъ една по-уредена библиотека за града Варна ще намъри своето разрешение.

Библиотека: Предѣлъ. София, ул. Опълченска, 106, презъ първата си годишнина ще даде следните нови и непечатани до сега книги на видния български поетъ и писателъ Владимиръ Русалиевъ, а именно: Пѣсень на безсмъртната любовъ, сонети. Балада за очите на единъ рудничаръ, поема. Седемъ български прокънати поети, есета. Дневникъ на поета, спомени и разговори. Бенони, спомени изъ живота на българ-

МИСЛИ ЗА КНИГАТА

Книгата не е животътъ, безъ книгата животътъ е мъртавъ.

*

Книгата е рожба на човѣшкия напредъкъ и трѣбва да служи на тоя напредъкъ.

*

Любовта къмъ книгата е едно отъ най-възвишените и благородни чувства на днешния културенъ човѣкъ.

*

Историята на книгата е цѣла една героична лѣтопись. Тя започва отъ полутъмната килия на Йоханъ Гутенбергъ, минава презъ студения и мрачни готически подземия на сръдновековieto, презъ димящите кладии по площадите и презъ черните папски „индекси“.

*

На широкия площадъ сръдъ града Страсбургъ се издига статуята на Гутенбергъ. И въ тоя денъ покрай нея ще минатъ страсбургските граждани и ще свалятъ шапки въ знакъ на дълбока признателностъ къмъ тоя който обогати човѣчеството съ огненото печатно слово, а умре ограбенъ въ бедностъ и самота. Не е по-друга сждбата и на днешните гутенберговци.

*

Нека подкрепимъ честната и сериозна българска книга. И нейната история е не по-малко героична. Нека всѣки отъ насъ въ тия дни си купи и прочете поне една-две книги. Съ това той ще подкрепи българската култура.

Никола Д. Поповъ.

Книгоиздателство ХЕМУСЪ — СОФИЯ, ул. Гурко 11.

НОВИ КНИГИ ОТЪ БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛИ

Книгоиздателство Хемусъ издаде напоследъкъ редица нови книги отъ български писатели.

Преди всичко трѣбва да се посочатъ двете книги на проф. М. АРНАУДОВЪ: Българското възрождение и Паиси Хилендарски. Ценна книга е История на българската литература, написана отъ познатия нашъ критикъ МАЛЧО НИКОЛОВЪ и обхващаща времето отъ Петко Славейковъ до наши дни.

Хемусъ предприе и издаването на събрани съчинения на ЛЮБЕНЪ КАРАВЕЛОВЪ, пълно издание въ 12 тома, подъ редакцията на АЛ. БУРМОВЪ и СТ. БОЖКОВЪ. Все въ този духъ подъ-

редакцията на Г. КОНСТАНТИНОВЪ се издаватъ съчинения на Т. Г. ВЛАЙКОВЪ ва 4 тома.

Подъ редакцията на СИМЕОНЪ АНДРЕЕВЪ бѣ издадена една книга извадки изъ съчиненията и писмата на В. Е. АПРИЛОВЪ.

Презъ този сезонъ Хемусъ продължи издаването на нови книги отъ съвременни български автори. Така бѣха издадени: разкази отъ А. КАРАЛИЙЧЕВЪ „Птичка отъ глина“, стихове отъ А. РАЗЦВѢТНИКОВЪ, книгата на Г. КОНСТАНТИНОВЪ — „Душата на Македония“, разкази на СТ. Ц. ДАСКАЛОВЪ — „Подъ ямурлука“ и стихове на МЛАДЕНЪ ИСАЕВЪ — „Човѣшка пѣсень“.

Намиратъ се въ всички добре уредени книжарници изъ царството.

ИЗЛѢЗЕ ОТЪ ПЕЧАТЪ КНИГАТА СПОМЕНИ ЗА БЪЛГАРСКИТЕ ВЪСТАНИЯ

отъ познатия революционеръ и другаръ на Ботйова

НИКОЛА ОБРЕТЕНОВЪ

Тя съдържа нови, крайно интересни страници отъ великата епопея на въстанията въ 1875—76 год., отъ живота на апостола Левски, отъ дейността на прочутата Баба Тонка, отъ историята на Хаджи Димитровата чета и похода на Ботйова. Книгата редактирана отъ проф. М. Арнаудовъ, съдържа само лично преживѣни, искрено разказани моменти отъ историята и е написана увълѣтелно.

Цена 80 лв. При доставяне направо отъ издателството до 20 юний — 60 лв. Издава „Българска книга“ — София, ул. Росица 12.

насъ — натовариха ни въ едни шлепове и... кой отъ къде е... — Зарко разказа какъ и презъ какви пѣтища е миналъ, какви патила е претеглил, докато се добере до Герово.

— Но драго ми е, — рече той, — че младите сте тръгнали изъ правъ пѣтъ.

— Младежта е работлива, труди се, — потвърди касиерътъ.

Американецътъ се прокашля и излѣзе да се повиди съ хората. Навънъ имаше навалица. Всички го обиколиха и де влѣзеше той — тѣ следъ него. Въ кръчмата на Симо Кривороговия веднага наскачаха нѣколцина пиячи и закарани:

— Заповѣдайте, заповѣдайте.

Симо поднесе и столъ съ възглавничка на рѣдкия посетителъ. Почерпиха го чашка вино, съ явно намѣрение и той да черпи. Американецъ е... Ще завърти ржка и ха на тоя, ха на оня, кой що влѣзе въ кръчмата... Ала Зарко посрѣбна, позаприказва се и току стана:

— Благодаря, благодаря, — рече той. — Не ще се засѣдамъ. Да пообиколя селото, че отдавна не съмъ го виждалъ.

Още не прекрачилъ прага и всички се спогледаха недоволни:

— И това ми било американецъ, — дръпна шишето Геро Макарето.

— Не го е срамъ! — Закълка Яне Самоковецъ.

— Ние, ние да се почерпимъ, — обади се Дрозда и смigna:

— петнайсетъ лева съмъ му далъ на отиване за Америка... Халалъ да сж му. Виждали сме ги ние такива...

IV.

Отъ дума на дума разнесе се изъ селото, че американецътъ се върналъ голъ като тояга. Изпариха се надеждите и на Дрозда, и на Бардето, и на Шилото. Падна въ очите имъ.

— Абе що ще ти излѣзе отъ Зарко Кукувицата бе, — веднага подновиха стария му прѣкоръ.

— То да е свѣстна птица ку-

кувицата, та не би носила яйца по чужди гнѣзда, — додаде другъ.

Ала най-голъмо бѣ разочарованието на Кокала. Преди нѣколко дни се виждаше мишионеръ, а сега... Да не бѣха поне тия агнета, че вино, че харчове. Не можеше да си прости.

— Баремъ ти, — бѣхтѣше въ яда жена си. — Ако азъ не разбрахъ още въ началото, ти не можа ли да видишъ, що за човѣкъ е, — и политаше къмъ децата.

Щомъ прерови джебовете му и не намъри никаква книжка съ пари, Кокалътъ го изхвърли.

Зарко американецътъ се посели въ старата си къщица. Той я измете, очисти паяжината и се сврѣ вжтре. Стана му болно. Какви сж хората... Посрѣщатъ те по дрехите... Живѣятъ съ мисълта, че си богатъ, че имашъ пари... Подушатъ ли те, че си безмолнетенъ, не те и погледнатъ. И то близки хора. Отъ една кръвъ, що е речено,

сж половината отъ селото... Че тамъ, въ оная далечна страна ли ще те почитатъ, дето паритъ сж всичко...

Касиерътъ на кооперацията му даде две черги, стѣмниха му момчетата едно одърче и това си е. Една нощъ още по-страшно се случи. Кокалътъ нагна вратата да го трепе за нивата насръдъ село, която бѣ присвоилъ въ негово отсъствие. Американецътъ обеща гласъ да не дига, само живота си да спаси. А какъ жаднѣше сърдцето и душата му да зърне родна земя, родни братя... Хе тъй, влѣчеше го нѣщо насамъ, макаръ цѣлъ океанъ да го дѣлеше. Струваше му се, веднажъ да стѣпи въ Герово, па и да умре, не ще съжالياва. А то?... Кому да се довѣри? Кой ще го повѣрва? Ще помислятъ, че е билъ прахосникъ, гуляйджия, женкаръ... Или толкозъ глупавъ, некадъренъ... Въ лицето на братовия си синъ, на Дрозда — дето по сто пѣти на денъ

споменавахе за нѣкакви си петнайсетъ лева — виждаше огрубѣли хора, останали почти безъ душа. За стѣтинка пара, за педземя човѣкъ убиватъ... Салт една искрица мждѣше въ сърдцето му — младежта. Касиерътъ, момче съ открито лице, още съ първа срѣща го грабна... Нива, де е мислил за нѣкаква си нива? И съ нея и безъ нея. Но на братовия си синъ... Да я вземе на сила. Ще има да почака. А не можли да я подари за кооперативенъ домъ, да речемъ...

Тѣй се мѣта въ коравото ледло чакъ до заранѣтъ. Станалисна се на махленската чешме, проясни се и заслиза къмъ сръдъ село. Тръгна за кооперацията...

Крумъ Григоровъ.

Печатница „Свѣтълина“ — Варна